O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand iqtisodiyot va
servis instituti rektori
M.E. To’latov

2024 yil “29” 08

Ro’yxatga olindi: 71010101
2024 yil “29” 08

MEHMONDO‘STLIK INDUSTRIYASIDA MEHNATNI TASHKIL ETISH

FANINING O`QUV DASTURI

Bilim sohasi:	1000000	Xizmatlar
Ta’lim sohasi:	1010000	Xizmat ko‘rsatish sohasi
Mutaxassislik:	71010101	Mexmonxona xo‘jaligini tashkil etish va boshqarish

SAMARQAND-2024

Fan/modul kodi LABOH16	O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 3	ECTS – Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya Mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Mehmondo'stlik industriyasida mehnatni tashkil etish	72	108	180

2. I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – Mehmondo'stlik industriyasida mehnatni tashkil etishda iqtisodiy qonunlarni o'rganish, personal mehnatini tashkil etish, mehnat bozori, mehnat resurslari, ish bilan bandlik va ishsizlik muammolarini, mehnatga haq to'lashni, mehmondo'stlik industriyasi korxonalarida ishlashning o'zigaxosligi, mehnat samaradorligini tadqiq etishga yo'naltirilgan.

Fanning vazifasi - mehnat faoliyatini amalga oshirishning zamonaviy shakllari, hozirgi davr mehnat bozorida mehnat resurslariga talab va uning taklifi, ishlab chiqarishdagi tarkibiy o'zgarishlarning mehnat bozoridagi talabga ta'siri, kafolatlangan ish joylarida eng kam ish haqi, ish bilan bandlikning tarkibi va darajasining o'zgarishi, mehnat jarayonida yollanma xodimlar, ish beruvchilar (ularning vakillari) va davlat o'rtasida ijtimoiy sheriklik, ish beruvchilarning yangi ish joylari yaratishdan manfaatdorligi, mehnat sohasidagi nizolarni hal etishga yangicha yondashuvlar va boshqa yo'nalishlar bo'yicha bilim va ko`nikmalarini shakillantirishdan iborat..

3. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Mavzu. "Mehmondo'stlik industriyasida mehnatni tashkil etish" fanining maqsadi va vazifalari

Fanning maqsadi va vazifalari. Mehnat to'g'risida nazariy tasavvurlar tizimi. Mehnatning funksiyalari va turlari. Mehnat bozorining shakllanish shart-sharoitlari. Mehmondo'stlik industriyasi korxonalarida ishlashning o'zigaxosligi.

2-mavzu. Mehmondo'stlik industriyasida mehnat resurslariga bo'lgan talab va taklif

Mehnat resurslariga bo'lgan talabning shakllanishi. Mehnat resurslarining taklifi: oddiy va kengaytirilgan modellar. Mehnat resurslari taklifini miqdor jihatdan hisoblash tajribasi.

3-mavzu. Mehmondo'stlik industriyasida raqobatbardosh bo'lmagan aholining ish bilan bandligi

3. Сляревская, В.А. Экономика труда: Учебник для бакалавров/ В.А. Сляревская. - М.: Дашков И.К, 2015. - 304 с.

4. Совершенствование социально-трудовых отношений в современных условиях: монография / под ред. М.Н. Корсакова, М.А. Масич. – Ростов-на-Дону: Изд-во ЮФУ, 2014. – 172 с.

5. Стрелкова, Л.В. Труд и заработная плата на промишленном предприятии: Учебное пособие для студентов вузов, обучашихся по специальностьям "Экономика труда", "Экономика и управление на предприятии (по отраслям)" / Л.В. Стрелкова, Ю.А. Макушева. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. - 351 с.

6. Тебкин А.В. Инновационный менеджмент: учебник. – М.: Юрайт, 2016.

Axborot manbalari:

1. http://www.mail.tdiu.uz – TDIU elektron kutubxonasi
2. http://www.el.tfi.uz – TMI elektron kutubxonasi
3. http://www.sies.uz – SamISI elektron kutubxonasi
4. http://lex.uz – O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi

www.ziyonet.uz –ta'lim portali

8. Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ FO-15-27

9. Fan/modul uchun mas'ul:
Amriddinova R.S. – SamISI, "Turizm" kafedrasi dotsenti, i.f.n.,

10. Taqrizchilar:
Usmanova D.K. – SamDU, "Kadrlar menejmenti" kafedrasi dotsenti, i.f.n.,
Mullajanov F.– "Dinara tour service" turistik firmasi direktori

	samaradorligini oshirish; mehnat ko‘rsatkichlarini iqtisodiy modellashtirish va maqbullashtirish usullarini egallash, mehnat bozori va aholining ish bilan bandligining zamonaviy shakllaridan foydalanishni istiqbol rejalarini ishlab chiqish va asoslay olish ***haqida tasavvurga ega bo‘lishi*;** tashkiliy–boshqaruv va iqtisodiy innovatsion echimlar topish, ularni amalga oshirish algoritmlarini ishlab chiqish va ishlab chiqarishga joriy etiladigan zamonaviy yangiliklar uchun mas’uliyatni o‘z zimmasiga olishni ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** mehnatni tashkil etishning zamonaviy usullari asosida, mehnat samaradorligi darajasini baholash va uning samarali usullarini ishlab chiqarishga joriy etish, mehnat resurslari va sarf-xarajatlarni malakali boshqarish, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlantirishning strategik talablarini hisobga olgan holda “raqamli iqtisodiyot”ga asoslangan innovatsion mehnatni boshqarish sohasida malakali qarorlar qabul qilishga, mehnat munosabatlarni zamonaviy formalarini aniq tushunadigan kadrlar siyosatini shakllantirish va izchil amalga oshirish ***ko‘nikmalarga ega bo‘lishi kerak***.
5.	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** - ma’ruzalar; - interfaol keys-stadilar; - seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); - guruhlarda ishlash; - taqdimotlarni qilish; - individual loyihalar; - jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to’la o’zlashtirish, tahlil natijalarini to’g’ri aks ettira olish, o’rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo’yicha yozma ish yoki testni topshirish.
7.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti: Darslik – T.: IQTISODIYOT, 2018. –628 b 2. Amriddinova R.S. va b. Mehmonxonalarda xodimlar faoliyatini boshqarish. O‘quv qo‘llanma. T.: Fan va texnologiya 2018 y. 3. Amriddinova R.S. va b. Turizmda mehmonxona xizmatlari. O‘quv qo‘llanma. 4. Tuxliev I.S. va b. Turizm: nazariya va amaliyot. Darslik. T.: Fan va texnologiya 2018 y. **Qo‘shimcha adabiyotlar:** 1. Rahimova D.N., Abulqosimov X.P. va boshqalar. Milliy mehnat bozori uchun kadrlar tayyorlashni boshqarishni takomillashtirish yo‘nalishlari. – T.: “Fan va texnologiya”, 2009. 2. Савелев, И.В. Экономика труда/ И.В. Савелев. - М.: КноРус, 2013. - 392 с.

	Mehnat bozorida raqobatbardosh bo‘lmagan nogironligi bo‘lgan fuqarolarni ish bilan bandligining kafolatlari. Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish vazifalari. Mehnat bozorida raqobatbardosh bo‘lmagan yoshlarni ish bilan ta’minlash. “Uyushmagan yoshlar”ni mehnat bozorida raqobatbardosh kasb-hunarlarga o‘qitish va ularni ishga joylashtirish. **4-mavzu. Mehmondo‘stlik industriyasida mehnat resurslarining mobilligi va migratsiyasi** Mehnat resurslarining mobilligi va uning turlari. Mehnat resurslarining hududlararo mobilligi. Mehnat resurslarining tarmoqlararo mobilligi. Mehnat migratsiyasi: kelib chiqishi va oqibatlari. Xalqaro mehnat migratsiyasi. Mehnat migratsiyasining davlat tomonidan tartibga solinishi. **5-Mavzu.Ish bilan beqaror bandlik: shakllari, imkoniyatlari va muammolari** Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi va mehnat munosabatlarining yangi shakllari. Ish bilan beqaror bandlik va uning turlari. Masofada turib ishlash. Autstaffing. Autsorsing. Frilans. Kovorking. Kraudsorsing. Kasanachilik mehnati va uning yo‘nalishlari. Ish bilan beqaror bandlikning mehnat bozoriga ta’siri. **6-Mavzu. Mehnat bozorida davlatning ish bilan bandlik siyosati** Davlatning mehnat bozoridagi roli. Davlatning ish bilan bandlik siyosati. Ishsizlik tushunchasi va uning kelib chiqishi sabablari. Ishsizlikning turlari. Ishsizlik ko‘rsatkichlari va uni aniqlash usullari. Ishsizlarni ijtimoiy himoyalash va ularni mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish. Ishsizlarni jamoat ishlariga jalb etish. **7-mavzu. Mehmondo‘stlik industriyasida mehnatga bo‘lgan rag‘bat, motivatsiya va haq to‘lashni tashkil etish** O‘zbekistonda aholi turmush darajasi va uning barqaror rivojlanishi. Ish haqining iqtisodiy mohiyati. Mehnatga haq to‘lash darajasini o‘rnatishning bozor mexanizmi. Mehnatga haq to‘lashni tartibga solish. Mehnatga haq to‘lash tizimlari. Eng kam ish haqi. «Iste’mol savatchasi» tushunchasi. Mehnatni rag‘batlantirish. **8-Mavzu. Mehnat samaradorligi va uning omillari** Mehnat unumdorligi samaradorlikning asosiy ko‘rsatkichlari. Mehnat unumdorligini oshirish omillari va vositalari. Mahsulotdagi mehnat sig‘imi turlari. Mehnat unumdorligi va ish haqining nisbati. Eng yuksak mehnat unumdorligi konsepsiyalari **9-Mavzu. XMTning munosib mehnat konsepsiyasi** Munosib mehnat tushunchasi va uning tarkibiy qismlari. Munosib mehnat konsepsiyasi mezonlari asosida aholini ish bilan ta’minlashga bo‘lgan talablar. Munosib mehnat konsepsiyasi asosida xodimlarni ijtimoiy himoya qilish. Xodimlarni ijtimoiy-iqtisodiy muhofaza qilish mexanizmi. Munosib mehnat

konsepsiyasini iqtisodiyotga joriy etish amaliyoti.

10-Mavzu.Mehnat munosabatlari

Mehnat munosabatlarning mohiyati va ularning turlari. Tadbirkorlik faoliyatida mehnat munosabatlari. Innovatsion tadbirkorlik – mehnat munosabatlarining zamonaviy shakli. Har bir oila – tadbirkor. Pensiya ta'minoti: uning modellari va xususiyatlari. Majburiy mehnatga barham berish.

11-mavzu.Ijtimoiy mehnat munosabatlari va ularning tartibga solinishi

Ijtimoiy-mehnat munosabatlari, ularning turlari va tartibga solinishi vositalari. Davlat, ish beruvchilar va xodimlar o'rtasida ijtimoiy sheriklik. Ijtimoiy-mehnat munosabatlarida davlat-xususiy sherikligining roli. Ijtimoiy-mehnat nizolari va ularni hal qilish usullari. Mehnat faoliyati sohasida xalqaro standartlar. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksida mehnat munosabatlarining tartibga solinishi.

12- mavzu. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning Harakatlar strategiyasida mehnat munosabatlari

Harakatlar strategiyasining mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishdagi va mehnat iqtisodiyotidagi mohiyati. "Raqamli iqtisodiyot" asosida ish bilan bandlikka ko'maklashish. Mehnat bozorini takomillashtirish strategiyasi. YAngi ish joylarini yaratish bo'yicha davlat dasturlari. Aholini kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish asosida ish bilan ta'minlash.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Mehmondo'stlik industriyasida mehnatni tashkil etish" fanining maqsadi va vazifalari
2. Mehmondo'stlik industriyasida mehnat resurslariga bo'lgan talab va taklif
3. Mehmondo'stlik industriyasida raqobatbardosh bo'lmagan aholining ish bilan bandligi
4. Mehmondo'stlik industriyasida mehnat resurslarining mobilligi va migratsiyasi
5. Ish bilan beqaror bandlik: shakllari, imkoniyatlari va muammolari
6. Mehnat bozorida davlatning ish bilan bandlik siyosati
7. Mehmondo'stlik industriyasida mehnatga bo'lgan rag'bat, motivatsiya va haq to'lashni tashkil etish
8. Mehnat samaradorligi va uning omillari
9. XMTning munosib mehnat konsepsiyasi
10. Mehnat munosabatlari
11. Ijtimoiy mehnat munosabatlari va ularning tartibga solinishi
12. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning Harakatlar strategiyasida mehnat munosabatlari

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Mehmondo'stlik industriyasi korxonalarida ishlashning o'zigaxosligi.
2. Mehnatning funksiyalari va turlari.
3. Mehnat bozorining shakllanish shart-sharoitlari.
4. Mehnat resurslariga bo'lgan talabning shakllanishi
5. Mehnat resurslari taklifini miqdor jihatdan hisoblash tajribasi.
6. Mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lmagan nogironligi bo'lgan fuqarolarni ish bilan bandligining kafolatlari.
7. Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish vazifalari.
8. Mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lmagan yoshlarni ish bilan ta'minlash.
9. Mehnat resurslarining mobilligi va uning turlari.
10. Mehnat migratsiyasi: kelib chiqishi va oqibatlari.
11. Xalqaro mehnat migratsiyasi.
12. Mehnat migratsiyasining davlat tomonidan tartibga solinishi.
13. Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi va mehnat munosabatlarining yangi shakllari
14. Davlatning ish bilan bandlik siyosati.
15. Ishsizlik tushunchasi va uning kelib chiqishi sabablari.
16. Ishsizlik ko'rsatkichlari va uni aniqlash usullari.
17. Ishsizlarni ijtimoiy himoyalash va ularni mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish.
18. Ishsizlarni jamoat ishlariga jalb etish.
19. O'zbekistonda aholi turmush darajasi va uning barqaror rivojlanishi.
20. Ish haqining iqtisodiy mohiyati.
21. Mehnatga haq to'lash darajasini o'rnatishning bozor mexanizmi.
22. Mehnatga haq to'lashni tartibga solish.
23. Mehnatga haq to'lash tizimlari.
24. Mehnat unumdorligi samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari.
25. Mehnat unumdorligini oshirish omillari va vositalari.
26. Munosib mehnat konsepsiyasi mezonlari asosida aholini ish bilan ta'minlashga bo'lgan talablar.
27. Munosib mehnat konsepsiyasi asosida xodimlarni ijtimoiy himoya qilish.
28. Tadbirkorlik faoliyatida mehnat munosabatlari.
29. Innovatsion tadbirkorlik – mehnat munosabatlarining zamonaviy shakli. Pensiya ta'minoti: uning modellari va xususiyatlari.
30. Respublikasining Mehnat kodeksida mehnat munosabatlarining tartibga solinishi.
31. Harakatlar strategiyasining mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishdagi va mehnat iqtisodiyotidagi mohiyati.

4. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Magistrant bilishi kerak:

fanining maqsadi va vazifalari, inson resurslarini strategik prognozlash, rejalash va boshqarish zamonaviy usullarini qo'llay olish; mehnat